

HØRINGSNOTAT

Forslag til endring i lov om pensjonstrygd for sjømenn

Avvikling av grunnfondet i pensjonstrygden for sjømenn - overføring av midlene til reguleringsfondet

Utsendt 04.07.2017
Høringsfrist 01.10.2017

1. Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår i dette høringsnotatet en endring i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn (sjømannspensjonstrygdloven) § 14.

Gjeldende bestemmelse i sjømannspensjonstrygdloven § 14. 1. lyder:
Pensjonstrygdens grunnfond utgjør 186 mill. kroner og kan ikke benyttes til å dekke pensjonstrygdens utgifter.

Den foreslåtte endringen går ut på å avvikle grunnfondet i pensjonstrygden for sjømenn og overføre midlene til reguleringsfondet. Bakgrunnen for forslaget er å styrke bufferkapitalen i ordningen, og dermed redusere risikoen for at statsgarantien utløses dersom økonomien i ordningen skulle svikte. Tiltaket gir også mulighet for bedre avkastning enn de aktuelle midlene gir i dag.

Forslaget i høringsnotatet er basert på forslag fra styret for pensjonstrygden for sjømenn.

2. Pensjonstrygden for sjømenn

Pensjonstrygden for sjømenn, er en offentlig, lovbestemt tjenstepensjonsordning som ble etablert i 1948. Formålet med ordningen er å gi sjøfolk mulighet for førtids alderspensjon fra fylte 60 til 67 år.

Ordningen er i utgangspunktet en pliktig trygdeordning for arbeidstakere om bord på norske skip på minst 100 bruttotonn. Som skip i pensjonstrygden regnes ethvert skip, fiske- og fangstfartøy, borefartøy og annen flyttbar innretning i sjøen som har eget fremdriftsmiddel eller utstyr for boring etter undersjøiske naturforekomster, og som er innført i norsk skipsregister (NOR eller NIS).

Minstekravet for rett til pensjon er 150 pensjonsgivende farts måneder (12,5 år). For full pensjon kreves 360 farts måneder (30 år). Pensjonene beregnes på grunnlag av antall farts måneder og pensjonssatsene på uttakstidspunktet. Satsene på uttakstidspunktet utgjør for overordnet 0,91 prosent av G, og for underordnet 0,76 prosent av G for fartstid etter 30.4.1993 og 0,65 prosent av G for fartstid før 1.5.1993. Pensjonen reguleres årlig tilsvarende folketrygdens alderspensjon.

Ved utgangen av 2016 var det i overkant av 28 000 aktive medlemmer i ordningen, mens det var vel 8 000 pensjonister

Pensjonstrygden for sjømenn er utligningsfinansiert. Det vil si at utgifter i et år skal dekkes av inntekter i det samme året. Inntektene kommer fra arbeidsgivere (rederiene) og aktive sjøfolk, avkastning fra trygdens fond og bidrag fra staten. I perioder der inntektene er større enn utgiftene bygges det opp et reguleringsfond (bufferfond) som skal bidra til å finansiere pensjonsutgiftene i perioder der inntektene er lavere enn utgiftene. Ordningen er garantert av staten. Det innebærer at når utgiftene i ordningen er større enn inntektene, og det ikke lenger er midler i reguleringsfondet, skal staten dekke differansen.

Som følge av statsgarantien, har staten i perioden 2003-2013 bidratt med om lag 3,9 mrd. kroner (nominell kroner) i tilskudd for å dekke de årlige underskuddene i

ordningen. I samme periode har staten gitt om lag 1,5 mrd. kroner (nominelle kroner) i tilskudd til enkelte ytelser som staten etter loven uansett skal finansiere. Det samlede statstilskuddet for perioden 2003–2013 har dermed utgjort om lag 5,4 mrd. kroner (nominelle kroner). Pensjonstrygden for sjømenn har gått med overskudd i 2014, 2015 og 2016.

Overskuddet legges til reguleringsfondet, jf. sjømannspensjonstrygdloven § 14 nr. 2. Reguleringsfondet var ved utgangen av 2016 på 101 mill. kroner.

Pensjonsordningen administreres av Pensjonstrygden for sjømenn (PTS) og har et eget styre på fem medlemmer som er oppnevnt for fire år om gangen. Arbeids- og sosialdepartementet oppnevner styret for Pensjonstrygden for sjømenn.

3. Grunnfondet

Grunnfondet i pensjonstrygden for sjømenn stammer fra Nortraship-oppgjøret etter andre verdenskrig. Etter at krigen var slutt og skipsrederne fikk tilbake sine skip, begynte Nortraship arbeidet med å nedlegge organisasjonen. Dette innebar et forsikringsoppgjør for tapte skip, kompensasjon for brukte skip mv. Prinsippene for oppjøret ble avgjort av en komité med representanter fra rederne og staten som la grunnlag for en lov om oppjøret (lov 19. juni 1946 om Nortraship-oppgjøret). På bakgrunn av sjøfolkernes innsats under krigen ble det i denne loven besluttet å avsette 186 millioner kroner til grunnfond for en varig pensjonsordning for sjømenn.

Etter sjømannspensjonstrygdloven § 14 nr. 1 kan grunnfondet ikke nyttes til å dekke pensjonstrygdens løpende utgifter. Avkastningen fra fondet kan imidlertid bidra til å finansiere ordningens pensjonsutgifter.

I henhold til lovens § 14. nr. 3, skal trygdens fond (gjelder både grunnfond og reguleringsfond) forvaltes av styret, etter regler fastsatt av Kongen med Stortingets godkjenning. Etter avtale mellom styret og staten ved Finansdepartementet, sto grunnfondets fra 1949 til 1. juli 1979 som kontolån i statskassen. Etter ønske fra styret ble lånet frigitt til styrets forvaltning i november 1992.

Grunnfondet ble deretter forvaltet på samme måte som reguleringsfondet fram til 2003. I henhold til retningslinjene for forvaltningen, skulle imidlertid et beløp tilsvarende trygdens grunnfond til enhver tid holdes plassert i stats- og statsgaranterte obligasjoner og sertifikater og kontolån til statskassen.

Beregninger basert på utviklingen i konsumprisindeksen tilsier at et beløp på 186 millioner kroner i 1948 tilsvarer nærmere 3,8 milliarder kroner i 2016.

4. Nærmere om forslaget - grunnfondet avvikles og midlene overføres til reguleringsfondet

Økonomien i pensjonstrygden for sjømenn er svært sensitiv for endringer i medlemsmassen. Premieinntektene fra arbeidsgivere og arbeidstakere, som utgjør en mesteparten av trygdens inntekter, er direkte avhengig av antall aktive medlemmer som er pliktig omfattet av pensjonstrygden til enhver tid, samt medlemmenes inntektsnivå. Disse forhold avhenger dels av den generelle

sysselsettingssituasjonen for sjømenn og offshorepersonell om bord på norske og utenlandske skip og installasjoner som disponeres av norske rederier. Inntektene avhenger også av i hvilken utstrekning disse rederiene velger å sysselsette ikke-trygdepliktige sjømenn fra land utenfor EU/EØS-området. Dette er igjen avhengig av en rekke forhold som bl.a. har sammenheng med rammevilkårene for norsk skipsfart og offshorevirksomhet. Om lag 53 prosent av den aktive medlemsmassen er sysselsatt innenfor offshoresektoren.

Som nevnt ble det satt som krav i loven at pensjonstrygden for sjømenn til enhver tid skulle ha et grunnfond på 186 millioner kroner, og at kun avkastningen av fondet skulle inngå i finansieringen av ordningen. For å sikre grunnfondet har man derfor i perioder (når reguleringsfondet har nærmet seg null) forvaltet fondet med en lav risikoprofil og dermed har også avkastningen vært lav.

Ved opprettelsen av grunnfondet i forbindelse med Nortraship-oppgjøret utgjorde 186 millioner kroner et betydelig beløp, mens det i dag utgjør en svært liten andel av de forpliktelser som ordningen har. Forpliktelsene er beregnet å utgjøre mellom 11 og 14 mrd. kroner. Grunnfondet som sådan har derfor liten betydning som bufferkapital.

Det forslås derfor å avvikle grunnfondet på 186 mill. kroner og overføre midlene til reguleringsfondet for å gi mulighet for bedre avkastning enn de aktuelle midlene gjør i dag. Dette vil også styrke bufferkapitalen i ordningen og dermed redusere risikoen for at statsgarantien i ordningen utløses dersom økonomien i ordningen skulle svikte.

Det foreslås at avvikling av grunnfondet lovteknisk gjøres ved at sjømannspensjonstrygdloven § 14 nr. 1 oppheves.

5. Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet tar sikte på å legge forslaget til lovendring fram for Stortinget så raskt som mulig etter høringsrunden.

Avvikling av grunnfondet og overføring til reguleringsfondet skjer innenfor samme økonomiske ramme. Forslaget vil ikke ha nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser.

6. Utkast til lovendring

I lov om pensjonstrygd for sjømenn foreslås følgende endringer:

§ 14 nr. 1 oppheves.

Nåværende §14 nr. 2 og nr. 3 blir henholdsvis nr. 1 og nr. 2.